

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Tertia Dvbitatio. Quomodo prædicta vera sint de voluntario agente & de
voluntate?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

similatur formæ agentis: sed ex hoc, agens naturale habet vnam formam tantum, voluntarium multas; quia naturale cum faciat simile, & nō nisi in illa forma qua est, cū aliā non habeat, necessariō facit tale quale est, non autem voluntarium, quod habet multas, & est per vnam tantum: quia potest voluntariē assimilare sibi in forma qua est generando voluntariē, & in forma qua intelligit. *Secundum* est, posse dictam propositionem intelligi etiam quoad modum essendi formæ, si tamen modum essendi formæ appellemus determinationem suæ repræsentationis, prout repræsentat effectum talem vel talem: sed iste modus inquit pertinet ad essentiam vel rationem formæ.

Constitutio

Sed hac interpretatio rudis est: vt enim patet ex forma textus supraposita, illa propositio agens naturale tale facit, quale ipsum est; voluntarium autem, quale vult, ex duplici principio deducitur. Primum est illud: effectus assimilatur formæ agentis per quam agit: secundum illud, vnius rei non est nisi vna forma naturalis per quam res habet esse: forma verò per quam voluntas agit &c. quæ propositio sine priori nullam haberet vim inferendi dictam propositionem, quæ primò dependet ex ratione similitudinis effectus ad causam secundum formam, quæ est agendi ratio: secundariò verò ex vnitatem & pluralitatem eiusdem formæ. Vnde ablata ratione similitudinis nihil ex vnitatem & pluralitate concluderetur. Quod autem ait posse agens voluntarium producere voluntariē sibi simile secundum formam qua est, falsum est formaliter loquendo de forma, prout est agendi ratio, vt modo loquimur. Nam quamuis homo voluntariē applicet membra ad generandum, illa applicatio non est agendi ratio, sed tantum conditio: ratio verò agendi est forma naturalis quæ naturaliter causat. Denique non satis aptè saluat dictam propositionem, quo ad modum essendi formæ: tum quia eam limitat ad vnum tantum modum, cum tamen sit vera simpliciter de omni modo, vt eam sustinet Caietanus: tum etiam quia vt ipsemet aduertit, ea determinatio pertinet non ad modum essendi, sed ad rationem agendi formæ.

Vide etiam Ferrar. in 2. contragentes, cap. 16. ratione 5. & cap. 24. ratione 2. vbi alio modo explicat illam propositionem, agens agit sibi simile.

TERTIA DVBITATIO.

Quomodo prædicta vera sint de voluntario agente & de voluntate?

Ratio dubitandi.

SEQVITVR ex dictis tertia dubitatio, an scilicet supradicta de voluntario agente, & de voluntate intelligenda sint, quatenus producit etiam ad intra: an verò solum, prout producit ad extra? Nam si hoc secundo modo sumenda sint, vanus & ad rem minimè pertinens erit totus hic discursus, quo ostenditur differentia inter agens naturale & agens voluntarium, quoniam non agitur in hoc articulo de productionibus ad extra, sed ad intra. Si verò sint accipienda de productionibus etiam ad intra, sequitur nihil intus à voluntate produci, nisi actu reflexo. Probatur sequela; quia ex prædictis omne voluntariē productum, est productum vt volitum: nihil autem est in voluntate volitum, nisi reflexè.

A Cui dubitationi respondet Caiet. distinguens *Solutio* Ca. dupliciter esse aliquid in voluntate volitum: *ietani.* Vno modo, vt rem quandam siue vt obiectum volitum: & sic omne quod est in voluntate volitum, est reflexè volitum: Alio modo, vt ratio volendi, siue vt tendentia in obiectum volitum, & sic est directè volitum eadem volitione, qua volitum vt res, siue vt obiectum, & ita voluntarium est ipsum velle, & liber ipse amor.

Sed hanc solutionem reiiciunt Syluest. & Vasquez. Ait enim Sylu. D. Tho. hic loqui de voluntate, vt productiua tantum est ad extra, quauis prædicta locum habeant etiam in voluntate, prout producit ad intra. Nec tamē (inquit) hæc vane dicta sunt, cum non dicantur de agente voluntario ad extra ad concludendum sic esse in productione diuina, sed ad ostendendum sic non esse, immò si restringantur hæc ad productionem ad intra, vanè inducerentur; quia non haberent locum in omni agente voluntario; quia Deus ad intra non producit quale vult, & consequenter processum esset ex particularibus, & ulterius, Spiritus sanctus esset de ijs, quæ possunt esse & non esse.

Vasquez autem ait rationem D. Tho. probare illud omne esse voluntariē, id est liberè productum, quod est à voluntate, hoc est ab actu voluntatis, vt principio siue productum sit intra Deum, siue extra: & ex hoc (inquit) concludit nihil intra Deum esse hoc modo productum; quia nullus actus notionalis hoc modo producit: de alijs verò operationibus liberis, quæ verè non producuntur, sed concipiuntur vt operationes, quales sunt voluntates liberæ Dei, non probat hæc ratio S. Th. liberæ esse, sed alia ratione probari potest: Hæc ille.

Sed quamquam verum sit D. Tho. hoc solum intendere, nimirum nullum actum notionalem esse voluntariē, hoc est liberè productum, propositiones tamen assumptæ, & differentie inter agens naturale & voluntarium, vniuersaliter intelligendæ sunt de qualibet voluntaria productione, tam ad intra quàm ad extra; si quidem liberæ productiones ad intra eadem ratione & ex eadem radice liberæ sunt, ex qua liberæ sunt productiones ad extra, quia scilicet forma, quæ ratio agendi est, est ratio agendi vt volita: immò, quia notionales actus sunt actiones ad intra, congruit assumptas propositiones de agente voluntario, prout distinguitur ab agente naturali, ad omne genus operationis extendi, vt scitè aduertit Cai. vnde etiam Sylu. & Vasq. admittunt eas esse veras de agente voluntario, siue de voluntate quo ad vtrumque genus operationis, scilicet ad intra & ad extra.

Nec verum est, quod ait Sylu. hæc non habere locum in primo agente voluntario, qui Deus est: Nam Deus etiam liberè vult creaturas; Quomodo verò sit liber actus diuinæ voluntatis ad creaturas, latè superius explicauimus qu. 19. a. 10. Nec sequitur processum esse ex particularibus, sed ex vna ratione voluntatis vniuersaliter sumpta; & quia Spiritus sanctus non est à voluntate secundum eam rationem, qua distinguitur ab agente naturali, ideo non sequitur illum esse de ijs, quæ possunt esse & non esse.

Vasq. autem incautè Cai. reprehendens, in eius sententiam incidit manifestè.

Vasq. in Caietani.